

# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

### תוכן

- א. מכר לו פרה מכר לו טלית דדוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא ליה לא ... דמית גזלן.....1
- ב. הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפנייהם פטורים מלשלם.....3
- ג. רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי.....4
- ד. המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו 5
- ה. ומטלטלי לבע"ח לא משתעבדי ואף על גב דכתב ליה מגלימא דעל כתפיה הני מילי דאיתנהו בעינייהו אבל ליתנהו בעינייהו לא.....7
- ו. אפילו עשאו אפותיקי נמי...עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה ממנו שורו וחמורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה הימנו מאי טעמא האי אית ליה קלא והא לית ליה קלא 8
- ז. אי אקני ליה מטלטלי אנב מקרקעי קני מקרקעי קני מטלטלי ... והוא דכתב ליה דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרי.....9
- ח. וליחוש דילמא דאיקני הוא.....10
- ט. המוכר שדה לחבירו שלא באחריות ... אפילו נמצאת שאינה שלו אינו חוזר עליו דא"ל להכי זבני לך שלא באחריות.....11

דף מד.

## א. מכר לו פרה מכר לו טלית דדוקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא ליה לא ... דמית גזלן

מה שהתבאר לעיל דף מג: שראובן שגזל שדה משמעון ומכר ראובן השדה הגזולה ללוי, או שמת ראובן והוריש לבניו, ובא יהודה וערער על לוי או על בני ראובן להוציאה מידם בטענה שהיא שלו בעדים או בשטר, אין שמעון מעיד לפסול השטר או להזים את העדים להעמיד השדה ביד לוי או בניו של ראובן שחושש ואומר זה נוח לי וזה קשה לי להוציאה ממנו, ואפילו אם נתייאש מן הקרקע קודם שמכרה ראובן ללוי או הורישה שהרי אם יביא עדי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

גזילה יצטרך ראובן או בניו לשלם לו ונוח לו להוציאה מהם מאשר יהודה המערער<sup>1</sup>.

זהו דוקא בקרקע אך במטלטלין שמועיל ייאוש, להקנותה למי שהיא בידו יש דין אחר. שאם שמעינן ליה לשמעון הנגזל דמייאש ומכר ראובן הטלית הנגזל ללוי<sup>2</sup>, ובא יהודה לערער, אם מת ראובן, שמעון מעיד עליה שאינה של יהודה שהרי אין טלית זו חוזרת לשמעון לעולם שכבר קנאה לוי הלוקח ביאוש ושינוי רשות<sup>3</sup>, וכבר מת ראובן הגזלן ואין לו ממי יטול דמיה<sup>4</sup>, ויכול שמעון להעיד ללוי הלוקח להעמיד הטלית בידו,

אבל אם ראובן חי לא יעיד שמעון ללוי אף על הטלית, מפני שהוא נהנה בעדות זו שתשאר ביד לוי ויוכל לתבוע מראובן שגזלה ממנו לפי טענתו, ולא תבא ליד יהודה המערער שהיא שלו ואז לא יוכל לתבוע את ראובן<sup>5</sup>.

וכל זה במכרה אבל אם לא מכרה הגזלן בין אם הוא קיים ובין אם מת, והיתה הטלית ביד יורשי ראובן, בכל מקרה אין שמעון מעיד לו עליה, מפני שאם תעמוד ביד היורש סופה לחזור לו, שרשות יורש לאו כרשות לוקח<sup>6</sup>,

<sup>1</sup> שאין כאן אלא יאוש גרידא, ויאוש גרידא לא קני, דשנוי רשות אין כאן, שמה שהוא ביד לוי לא חשיב שינוי רשות בקרקע דקרקע אינה נגזלת.

<sup>2</sup> דוקא בידוע שהתייאש כדעת התוס' [ב"ק ס"ז ע"ב ד"ה אמר עולא] והרא"ש [שם פ"י סי' י"ח] והמור שאין תולים בסתמא שהתייאש, ושצריך קודם ייאוש ואחר כך שינוי רשות וכן עיקר, אך המחבר נמשך אחר לשון הרמב"ם [בפ"ה מהלכות גניבה [ה"ג] ובפ"ב מגזילה [ה"ג]] דאינו מצריך להיות היאוש קודם שינוי הרשות. סמ"ע מה, ש"ך ל

<sup>3</sup> ועיין ש"ך שם כט שהביא שיטת תוס' שדייקו מדברי הרשב"ם שמכר ראובן ללוי שלא באחריות כו', דנראה דפירש כן, משום דאי באחריות הוי שמעון נוגע בעדות, דאע"ג דהוי יאוש ושינוי רשות, מפיק לה שמעון מלוי, כיון דאין שום הפסד ללוי שיחזור על ראובן, עכ"ל, וחלק עליהם שהלא כבר קנהו ביאוש ושינוי רשות, ודילמא לוי רוצה בגוף החפץ ולא בדמיו, ועוד דדילמא לא ניהא ליה ללוי למיקם בדינא ודיינא עם ראובן, או שמא לא יהיה לו לראובן לשלם. ועוד שבייאוש ושינוי רשות קונה לגמרי אפילו יחזיר לו המוכר מעותיו. והוכיח שכן דעת רוב הפוסקים וגם הרשב"ם לא זאת היתה כונתו.

<sup>4</sup> שאין לו שום הנאה בזה העדות, שהרי אפילו אם תשאר ביד יהודא לא תחזור לו שקנאה יהודה ביאוש ושינוי רשות, וגם דמיה לא יחזרו לו כיון שמת ראובן מי יחזיר לו הדמים,

<sup>5</sup> שאם יזכה לוי בטלית זו אתגלי למפרע שמעולם לא היתה טלית זו של שמעון ולא יהיה לו שום תביעה על ראובן אף על פי שגזלה ממנו שאינו שלו, אבל אם תשאר ביד יהודא יהיה לו ראייה שהיתה שלו, אלא שראובן גזלה ממנו, ונהי שהטלית אינה חוזרת לו שקנאה יהודא ביאוש ושינוי רשות, מכל מקום ראובן מתחייב לו בדמיה.

<sup>6</sup> דיוורש כרעיה דמורישו הוא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

והרי אין כאן אלא יאוש גרידא בלא שינוי רשות, ולא קנאה היורש וחייב להחזירה.<sup>7</sup>

ואפילו כשמת והיא ביד הלוקח דאמרינן שיכול שמעון להעיד, דוקא כשלא הניח ראובן אחריות נכסים, אבל אם הניח ראובן אחריות נכסים חייבים היורשים להחזיר דמיה, ונמצא שזה נוגע בעדות ואינו מעיד.<sup>8</sup>

ובימינו שתקינו רבנן לבעל חוב למגבי אפילו ממטלטלי דיתמי כלומר מטלטלים שירשו ממורישם, אף על פי שמת הגולן ולא הניח אחריות נכסים אין הנגזל מעיד לו, שהרי נוגע בעדות הוא שהרי יגבה דמיה, ממטלטלי דיתמי אם תשאר ביד לוקח, אבל כשלא הניח הגולן כלום אין חייבים לשלם משלהם גזילת אביהם, ולכך מעיד.<sup>8</sup>

וכל זה מיירי ששמעון לא בא להעיד רק שהשדה או הטלית אינה של לוי המערער כגון שפוסל שטרו או עדיו, אבל אם מעיד שהיא של ראובן בכל ענין יכול להעיד, שכיון שהודה בפני בי"ד שהיא של ראובן שוב אינו יכול לערער עליו לומר שהיא שלו, ואין לו אפילו דמיה ולא הוה נוגע בעדות כמו שהתבאר.

## ב. הגזיל ומאכיל את בניו והניח לפנייהם פטורים מלשלם

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קיא: שהגזול ומת הגזול<sup>9</sup> והגזילה בעין, חייבים היורשים להחזירה בעין ואפילו לאחר יאוש, שרשות יורש לאו כרשות לוקח, ואינו נחשב כשינוי רשות. ואם נשתנה נותנים דמיה<sup>10</sup>, ואף אם אכלוה קודם יאוש חייבים לשלם דמיה<sup>11</sup>.

<sup>7</sup> משא"כ כשתבוא ליד יהודה, והמערער טוען שלא היתה מעולם של שמעון לא יוחזר לו אף אם יביא שמעון ג"כ עדים.

<sup>8</sup> ש"ך שם לא, אורים נג נתייה"מ לג

<sup>9</sup> שו"ע ונו"כ שסא ז

<sup>10</sup> ולא שייך לחלק בזה אם הניח להם נכסים או לא, שהרי עכ"פ ירשו גוף הגזילה, ונראה שאפילו יש עוד בעלי חובות ואין להם עוד נכסים, הנגזל קודם לגבות מגוף הגזילה, ואף על פי שנשתנה ואין לו זכות בגוף הגזילה, מ"מ לא גרע מחילופי גזילה. פתחי חושן חלק ה פרק ד הערה לו

<sup>11</sup> ולא מיבעיא כשלא נשתנה ודאי שנתחייבו בהשבה, ואף אם נשתנה ברשותם חייבים בדמיה, ואף כשלא הניח להם אביהם נכסים אחרים, אלא שאף כשנשתנה ברשות האב, ואין כאן אלא חוב דמים, אף אם לא הניח להם נכסים, כיון שהגזילה קיימת הרי היא משועבדת לגזל האב. ומשמע מדברי הפוסקים שמשלמים כל דמי שוויה, ולא דמי להניח להם אביהם פרה שאולה שאם לא ידעו שהיא שאולה משלמין דמי בשר בזול, דשאני גזילה שנתחייב אביהם בהשבה אפילו באונסין. שם הערה לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

לא היתה הגזילה<sup>12</sup> בעין ביד היורשים, כגון שמכרה האב או נתנה ומת, או אם נאכדה בחיי האב אפילו באונס וכן אם אכלוה היורשים לאחר יאוש בעלים, אם לא הניח להם נכסים פטורים מלשלם ואפילו אכלוה פטורים<sup>13</sup> אפילו מדמי בשר בזול<sup>14</sup>, אבל אם הניח להם נכסים חייבים לשלם, כיון שמשעת גזילה נתחייב האב בהשבה או בדמים, ונשתעבדו גם נכסיו<sup>15</sup>.

## ג. רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי

עוד התבאר שם שיאוש עם שנוי רשות קונה<sup>16</sup>, אולם אינו נקרא שנוי רשות אלא כשמכרו הגזלן<sup>17</sup>, או נתנו במתנה<sup>18</sup>, אבל אם מת והורישו, לא מיקרי שנוי רשות, וחייבים היורשים להחזיר החפץ בעין.

בא אחד ונטלו<sup>19</sup> מן הגזלן וכגון שנטלו בעל כרחו, והחפץ בעין, כיון שאפילו לאחר יאוש אינו נקרא שנוי רשות, דינו של נגזל בין עם הראשון ובין עם השני, שאם רעה גובה כולו או מקצתו מזה או מזה ואינו יכול לומר לבעלים

<sup>12</sup> שו"ע ונו"כ שם

<sup>13</sup> ובשער משפט שם סק"ג הקשה דלדידן דמטלטלי דיתמי משתעבדי לבע"ה, א"כ אם אכלו היורשים או מכרו החפץ למה פטורים, סו"ס ירשו אותו חפץ מאביהם, וכשם שיורשים שמכרו מטלטלין שירשו חייבים מדין מזיק שעבוד, וכ"ש כשנהגו, וכמ"ש הי"ד סימן קז סק"ח, ותירץ בערך ש"י דכיון שנתייאשו הבעלים מהגזילה ה"נ נתייאשו מדמיה, וא"כ נהי דאין היאוש מועיל לקנות גוף החפץ ולא לפטור הגזלן מהשבת דמיו, מ"מ חידשה תורה שאם בא אחר ואכלו שהוא פטור, ולא חשיב כמזיק חפץ של נגזל, שלזה מועיל היאוש, וה"נ מועיל היאוש לפטור היורשים מדין מזיק שעבוד הבא מאותו חפץ, עיין שם.

<sup>14</sup> וכמ"ש בש"מ שיאוש בגזילה מועיל לגמרי, ומ"מ נראה שאם ידעו שהיא גזולה ואכלוה חייבים, דכיון שהיתה הגזילה בידם ונתחייבו בהשבה, נתחייבו הם עצמם בדמים.

<sup>15</sup> וכתב בערוה"ש שגם מנכסי יתומים קטנים גובים גניבה וגזילה, כמ"ש בסימן קי סעיף ה.

<sup>16</sup> שו"ע סימן שנג סעיף ג וסימן שסא סעיף ד,

<sup>17</sup> בחכמת שלמה סימן שסא מסתפק כשמכר חצי החפץ ולא ציין חלק ידוע, אם מיקרי ש"ר, עיין שם.

<sup>18</sup> שו"ע סימן שנג סעיף ד וסימן שסא סעיף ה, וכתב הסמ"ע סימן שסא סק"ה דאפילו ידע שהוא גזול, בשו"ע הרב ה' גניבה סעיף יא כתב שאם ידע שהוא גנוב או גזול, ונמצא שעשה איסור בלקיחתו, אם בא לצי"ש ולהפקיע ממנו איסור זה יחזירונו לבעלים, ומשמע אפילו כשאין הבעלים רוצה להחזיר לו הדמים צריך להחזיר בחנם, שהרי כשידע שהוא גנוב אין בו תקנת השוק, וצ"ע.

<sup>19</sup> שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

לאו בעל דברים דידי את, בין שידע השני שהוא גזול<sup>20</sup> ובין כשלא ידע, ואפילו פרע השני לגזול דמי הגזילה או שמחל לו<sup>21</sup>.

בא אחר ואכל הגזילה<sup>22</sup>, אם הוא לפני יאוש בעלים חייב לשלם לבעלים, רצה גובה כולו או מקצתו מזה או מזה<sup>23</sup> ואינו יכול לומר לבעלים לאו בעל דברים דידי את, ולאחר יאוש<sup>24</sup> פטור<sup>25</sup> מן הבעלים<sup>26</sup>, ויש אומרים<sup>27</sup> שאף אם נטלו לפני יאוש ואכלו לאחר יאוש פטור.

## ד. המזכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו

<sup>20</sup> שדינו כגזול של בעלים ממש, ולפי"ז חייב גם באונסין. אולם בקצה"ח סימן לד סק"ג כתב להסביר הא דרצה מזה גובה וכו', דהיינו דוקא אם אכלו, ומטעם מוזיק, כיון שעדיין של גזול הוא, אבל מחמת גזול אינו חייב, ואם נאבד מיד השני (משמע אפילו בפשיעה) פטור מתשלומין, ולא חייב גזול דבעלים כיון שאינו ברשותו ונראה שהסכים עמו הנה"מ סק"ה בזה, והוסיף דאע"ג שמדברי התוס' בכתובות דף ל גבי תחב לו חבירו משמע שהשני נעשה גזול, אפשר דהיינו משום שמחזיקו בפיו ונהנה ממנו והוי כמשתמש בו ולכן חייב<sup>21</sup> ועיין פתחי חושן שם פרק ד הערה לא שהאריך בזה והאריך האם חיובו של השני הוא מדין שעבודא דר' נתן.

<sup>22</sup> שו"ע ונו"כ שם ה ז ומבואר שם דה"ה אם אכלו בנו של הגזול בחיי הגזול דינו כאחר, ואם לפני יאוש אכלו חייב ולאחר יאוש פטור,

<sup>23</sup> וכתב החו"א דה"ה אם אכלתו בהמתו גובה מן השני. בדברי חיים דיני גניבה סימן יד כתב שלכאורה נראה שאף קמן שאכל הגזילה לפני יאוש חייב לשלם מה שנהנה, שלא פטרו אלא קמן שהזיק דלית ליה הנאה, אבל במה שנהנה דינו כקמן שלוח שחייב לשלם, כמ"ש בשו"ע סימן רלה סעיף טו, אבל מדברי הגמרא לכאורה מוכח דקמן פטור משום דמיקרי מוזיק, וע"כ פירש דברי הגמרא דגדול שנמל הגזילה ואכלו נעשה שומר, ולכן חייב כשאכלו, אבל קמן שאכל אינו אלא מוזיק בלעיסה, ועי"ש בהג"ה מבין המחבר, ובסימן טו מחלק כן לענין התשלומין בין ידע שהוא גזול ללא ידע.

<sup>24</sup> שו"ע ונו"כ שם ו

<sup>25</sup> ואף על פי שאם היה בעין היה חייב להחזיר, כיון שאינו בעין פטור, וכתב בנה"מ דה"ה אם נאבד

<sup>26</sup> בדברי חיים דיני נזקי ממון סימן ב כתב בשם הנ"י דמ"מ חייב האוכל לשלם לגזול, והטעם משום דהוי גרמי, והפסידו במה שהיה יכול להחזיר המאכל בעין ועתה חייב לשלם ממון אחר, וכעין מוזיק שעבודו של חבירו, אבל בלא"ה יכול לומר לגזול לאו בע"ד דידי את, וגם לנגול פטור מלשלם משום שהוא לאחר יאוש, ולפי"ז כתב דהיינו דוקא לאחר שפרע הגזול לנגול יש מקום לחייבו, כמו בשאר נזקי גרמי כעין זה כגון עדי שקר, וכן לדעת הרמב"ן בגזול חמץ ובא אחר ושרפו, ומ"ש הפוסקים שאם אין לגזול לשלם חייב האוכל לנגול מדר' נתן, אף על פי שעדיין אינו חייב לגזול, מ"מ כיון שאם ישלם לו יתחייב האוכל לגזול, יכול גם עתה לגבות ממנו מדר'נ. ומיישב בזה הד"ח תמיהת המחנ"א איך מהני מחילה בשעבודא דר'נ, דיש לומר דכיון שאין עדיין חיוב אלא מדינא דגרמי יכול עתה למחול, עיין שם.

<sup>27</sup> נה"מ שם סק"ג, והוכיח כן מהא דיוורשים שכתב השו"ע שאם אכלוהו לאחר יאוש, דמשמע שתלוי בזמן האכילה, וכ"כ בדברי משפט, ועי' שער משפט ובערך ש"י. ועיין בחו"א ב"ק סימן טז סק"ז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף מג: ראובן שמכר<sup>28</sup> שדה לשמעון ובא לוי לערער עליו להוציאה מתחת ידו אין ראובן מעיד לו עליה אם עדי המערער אומרים שראובן גזלה מיהודה אין ראובן יכול להעיד על עצמו שהרי עדי המערער פסלוהו שהוא גזלן, ואם מערער לומר שראובן גזלה ממנו, פשוט<sup>29</sup> שראובן אינו יכול להעיד לפסול עידי לוי כדי להעמיד הקרקע ביד שמעון, ואפילו מכרה לו שלא באחריות, שהרי נוגע בעדות הוא כדי שלא יקרא גזלן אם יזכה הלוי בטענה שראובן גזלה ממנו,

ואפילו אם אין טוען לוי שראובן בעצמו גזלה, אלא שקנאה ממי שגזלה ממנו, אין ראובן מעיד להעמידה ביד שמעון אף על פי שמכרה לו שלא באחריות שאין כאן נגיעת תשלומין, ואפילו אם שמעון מכיר בה שזו השדה היתה של ראובן ושל אבותיו מעולם<sup>30</sup>, ומודה שלוי בא להוציאה מידו בעדים שקרנים<sup>31</sup>, אין ראובן יכול להעיד לו עליה<sup>32</sup>, לפי שהוא הפין שתשאר הקרקע ביד שמעון שקנאה ממנו, שמא הוא יודע בעצמו שהוא חייב לאחרים ומעיד כדי שאם יבא בעל חובו ליפרע ממנו ולא ימצא לו כלום יטרוף משמעון שדה זו, ולא יהיה הוא לזה רשע ולא ישלם<sup>33</sup>.

ואפילו אם קנה ראובן השדה מאחרים ומכרה מיד לשמעון, ולא לזה בנתיים משום אדם אינו מעיד לו, דחיישינן שמא לזה קודם שקנאה הוא, וכתב לאותו מלוה דאיכני<sup>34</sup>.

<sup>28</sup> שו"ע ונו"ב לו טו

<sup>29</sup> לבוש וסמ"ע שם לה

<sup>30</sup> לבוש וסמ"ע שם לו

<sup>31</sup> דהשתא אפילו אם יוציאנה לוי מידו אין לו אפילו תרעומת על ראובן

<sup>32</sup> ובש"ך בא ס"ל שיוכל להעיד שמשום תרעומת לא יעיד שקר אך באורים ונתיחה"מ כתבו כסמ"ע.

<sup>33</sup> וכי תימא מאי מרויח בזה דהא סוף סוף יקרא אותו שמעון לזה רשע, דלגביה דידיה יהיה גם כן לזה שלקח ממנו מעותיו על זה השדה, ועכשיו תצא השדה מתחת ידו מחמת ראובן ומעותיו ישארו ביד ראובן המוכר והוה ליה כלזה ממנו ולא ישלם והוה ליה רשע. זה אינו, דלא מיקרי רשע לגבי שמעון, דמצי למימר ליה להכי מכרתי לך שלא באחריות מפני שידעתי שהייתי חייב לאחרים שיבואו ויטרפו ממך, ואתה לא חשת בזה וקניתה אותה כן שלא באחריות, אמרתי ודאי חפצת בקרקע זו אפילו ליום אחד, וקבלת עליך אפילו כשיבא בעל חוב לטרופה ממך לא איכפת לך בזה ומחלת לי מעותיך ואינני לזה רשע גבי דידיך.

<sup>34</sup> וק"ל דאיכני וקנה ומכר משתעבד. ואפילו אם אין אנו יודעין לו שום בעל חוב או שאנו יודעים שיש לו קרקע המספקת כנגד חוב כזה ששוה כמו קרקע זו שמעיד עליה, אפילו הכי אינו מעיד, שאנו חוששין שמא יש לו עליו חובות הידועים לו דלב יודע מרת נפשו, ואין ידועין לנו, או שמא הוא יודע שעשה זו השדה אפותיקי מפורש, שנמצא אפילו יש בידו שדות אחרות לא יוכל הבעל חוב לגבות אלא מזו. לבוש וסמ"ע שם לו – למ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

וכל זה כשבא לוי המערער להוציאה מיד שמעון מכה המוכר, אבל אם אין המערער בא מכה ראובן המוכר אלא מכה שמעון הלוקח בעצמו, כגון שיש לו חוב או שום תביעה על שמעון מחמת עצמו אז יכול ראובן להעיד לו, שהרי אנו מרויח דבר בעדותו.

דף מד:

### ה. ומטלטלי לבע"ח לא משתעבדי ואף על גב דכתב ליה מגלימא דעל כתפיה הני מילי דאיתנהו בעינייהו אבל ליתנהו בעינייהו לא

מלוח בשטר גובה ממשועבדים<sup>35</sup>, והיינו שגובה מנכסים שמכר או נתן הלוח לאחר ההלואה, דכיון שמלוח בשטר יש לו קול, ועל הלוקח להזהר שלא לקנות ממי שיש עליו חובות שלא יטרוף ממנו המלוח, ומדלא נזהר איהו דאפסיד אנפשיה, אבל אינו גובה מלקוחות שקנו קודם ההלואה, שהרי לא נשתעבדו למלוח משעת הלואה.

אולם אפילו<sup>36</sup> מלוח בשטר אינו גובה ממטלטלין משועבדים שמכר או נתן, אפילו היו בידו בשעת הלואה, ואפילו התרה המלוח בלקוחות שלא יקנו מטלטלי הלוח, אין המלוח טורף מהם שאין המלוח סומך על מטלטלין מפני שהלוח יכול להבריחם<sup>37</sup> וגם אין להם קול.

<sup>35</sup> שו"ע ונו"כ לט א, ס א, קיא א

<sup>36</sup> שו"ע ונו"כ שם ושם

<sup>37</sup> לשון הטור ואין טעם זה מספיק, דהא אפילו עשאו לו המטלטלין אפותיקי מפורש דודאי סומך עלייהו, כתבו הטור והמחבר לקמן סימן קי"ז סעיף ג' דאינו טורפם מלקוחות, ומפרש הגמרא [ב"ב מ"ד ע"ב] הטעם משום דמטלטלין לית להו קלא לשיעבודא ולא ידע הלוקח ליהזר מלקנותם. סמ"ע קיג א והש"ך א כתב דהטור רוצה לומר אפי' לאחר תקנת הגאונים דגובים מטלטלי דיתמי דהוי בקרקע שעיקר סמיכת המלו' על המטלטלים בדורות הללו וכמ"ש הרא"ש פ"ק דב"ק וז"ל ונ"ל דבדורות הללו מטלטלי כמקרקעי לכל מילי שעבוד מדינא דגמ' אף בלא תקנ' מ"מ לענין לקוחות או מקבלי מתנה אין סמיכות המלו' עליהם כיון שיכול להבריחם וכמ"ש הרא"ש בקידושין פרק האומר דאף לאחר תקנת הגאונים לא גבי ממקבל מתנה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

**ו. אפילו עשאו אפותיקי נמי... עשה עבדו אפותיקי ומכרו  
בעל חוב גובה ממנו שורו וחמורו אפותיקי ומכרו אין  
בעל חוב גובה הימנו מאי טעמא האי אית ליה קלא והא  
לית ליה קלא**

כבר התבאר במסכת ב"ק דף יא: ודרף לג: שאם עשה שורו<sup>38</sup> אפותיקי ומכרו, או נתנו במתנה<sup>39</sup>, אין בעל חוב גובה ממנו וכן שאר מטלטלין, מפני שאין להם קול ולא מצי לקוחות ליזהר<sup>40</sup>, ואפילו ידע הלוקח שעשאו אפותיקי כגון שהיה עד באותו מלוה, אפילו הכי אין המלוה גובה ממנו דלא פלוג רבנן<sup>41</sup>.

עשה עבדו<sup>42</sup> אפותיקי אפילו בסתם ומכרו, בעל חוב גובה ממנו מפני שיש לו קול, שהעבד עצמו מגיד לכל<sup>43</sup> שעשאו רבו אפותיקי והיה להם ללקוחות להזהר. וי"א שאפילו במלוה על פה<sup>44</sup>.

<sup>38</sup> שו"ע ונו"כ שם ג

<sup>39</sup> סמ"ע שם יב מהרשב"א בתשובה ועיין תומים (סק"ו) כתבת שהוא ספיקא דדינא כי נראה כי רש"י (גיטין מ: ד"ה הקדש) ותוס' (ב"ק קט. ד"ה לוח) חולקים, ועיין קצוה"ח שם א

<sup>40</sup> מטלטלי לאו בני שטרי נינהו, משום דהלוקח לקחם אותן מיד לביתו, ואין כאן שעבוד קרקעות להיות עומד לזכרון ע"י השטר. סמ"ע שם יד

<sup>41</sup> דאפילו התרה המלוה בלקוחות ואמר להם אל תקנו מטלטלי הלוח, אינו גובה מהן, מפני שלא חל עליהן שעבודו כלל. סמ"ע שם טו

<sup>42</sup> שו"ע ונו"כ חו"מ קיז ה

<sup>43</sup> לבוש שם. דדוקא מכח דעשאו אפותיקי יצא הקול, וכיון שיצא הקול דינו כקרקע, דטעם קרקע דגובין מלקוחות הוא מטעם דיש לה קול אפילו בלא אפותיקי דנשתעבדו לבעל חוב ולא היה להם ללקוחות ללוקחה וכשלקחו אפסידו אנפשיהו, הכי נמי בעבד דוקא כשעשאו אפותיקי. והטעם אפשר הוא משום דאז עבד גופא מפיק קלא ואומר לכל שעשאו רבו אפותיקי למלוה. סמ"ע יט

<sup>44</sup> אפילו האפותיקי בעל פה רק שההלוא' היתה בשטר ה' המגיד, והב"ח כ' דצ"ע דנראה אפי' ההלוא' בעל פה משום דהעבד מוצי' קול וכן כ' בספר ת"ח פרק חז"ה ולדבריהם צ"ל דיש עדים שלא פרע כגון שאומרים לא זזה ידו כו' או שהוא תוך זמנו ודו"ק ובש"ג פ' חז"ה דף קפ"ג ע"ב כ' דברי הרב המגיד וכ' שמדברי הרא"ש פ"ק דב"ק משמע להדי' דצריך שיעשנו אפותיקי בשטר וע"ש וכ"מ לכאורה באמת בהרא"ש שם ע"ש. ש"ך ד. עיין תומים (סק"ז) שהאריך בזה והעלה דלכו"ע בעי שטר ושצריך שיכתוב בו על כל פנים שעבוד מטלטלין וקרקע, רק אף שלא נזכר בו עבד זו לאפותיקי מ"מ גובה משעבדי דאית ליה קלא, אבל אם לא נזכר בשטר שום שעבוד מטלטלין, כיון דקו"ל (סימן רב ס"ט) עבדא כמטלטלין דמי, מה יועיל דאית ליה קלא הא לא משתעבד ומן יתומים גם כן לא גבי מדינא דגמרא, ומכל שכן אם לא היה הלואה כלל בשטר דלית ליה שעבוד כלל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

ז. אי אקני ליה מטלטלי אנב מקרקעי קני מקרקעי קני  
מטלטלי ... והוא דנתב ליה דלא נאסמכתא ודלא  
נטופסא דשטרי

שעבר לו מטלטלין אנב קרקע<sup>45</sup>, אז יש למטלטלין דין קרקעי אף לטרוף  
במה שמכר אח"כ, ומן הדין טרוף המטלטלין מלקוחות כמו שהוא טרוף  
קרקע.

ואם הקנה לו מטלטלין אנב קרקע והיו לו מקרקעי בעת השיעבוד, ולא היה  
לו מטלטלין וכתב לו דאקנה<sup>46</sup>, אפילו מכר הקרקעות קודם שקנה המטלטלין  
הרי המלוה טרוף מהם דמשעת כתיבה חל שיעבודו<sup>47</sup>, והוא שכתב לו דלא  
נאסמכתא לפרש שדעתו סומכת על המטלטלין כמו על הקרקע<sup>48</sup>, ואם אומר  
לו מעכשיו<sup>49</sup> אין צריך לפרש דלא נאסמכתא<sup>50</sup>, וצריך לכתוב גם דלא  
נטופסי דשטרי, לומר ששטר זה נכתב לשם שיעבוד גמור לא כדרך  
שכותבין טופס שטרות<sup>51</sup>, ויש מפרשים שפירושו שזה השטר יהא נדרש  
לבעל השטר בכל דבריו שתהיה ידו על העליונה, לא כטופסי דשטרא  
שדורשין אותו להיות ידו על התחתונה. ולכן כותבים בשטר שמשעבר לו

<sup>45</sup> שו"ע ונו"כ סא, קיג א

<sup>46</sup> סמ"ע שם ד

<sup>47</sup> המניד משנה פי"ח דמלוה [שם] [והד"מ [סעיף ג'] . וכתבתי בהגד"מ עוד טעם לדבר, דכיון דהיה להלוה  
קרקע בעת ההלוואה והשעבוד, ואם היה רוצה היה יכול לטרוף הקרקע מיד הלוקח, והוא כאילו הקרקע עדיין  
ביד הלוה לשעבר לו אנבן המטלטלין, דהרי ודאי המלוה מזכה לו אותה קרקע לטובתו כדי שיקנה לו אנבה.  
סמ"ע שם ה

<sup>48</sup> מפני שעיקר השיעבוד הוא על הקרקעות ושיעבוד מטלטלי אנב מקרקעי דומה לשיעבוד הערב, שהוא  
נאסמכתא שאם לא יפרע לו הלוה יפרע הערב, אף כאן אם לא ימצאו קרקע שיפרע מן המטלטלין  
המשועבדין, על כן צריך לפרש שדעתו סומכת על המטלטלין כמו על הקרקע. לבוש וסמ"ע שם ז

<sup>49</sup> עיין תומים [סק"ג] דמעכשיו לא מהני במטלטלין שלא היו לו בשעת שיעבוד, ע"ש. ויש לעיין בזה לפי מ"ש  
הרשב"א בפ"ג דקדושין [ס"ג ע"א] ע"ש, דהמקנה דבר שלא בא לעולם לר' מאיר, אף דיכול לחזור בו, מ"מ אם  
כתב מעכשיו אינו יכול לחזור. א"כ מכ"ש בשעבוד דעדיף מקנין לר' מאיר, כמ"ש הש"ך בסימן קי"ב [סק"ב].  
נתייה"מ שם א

<sup>50</sup> שכל קנין מעכשיו קונה אפילו נאסמכתא, דכיון שהקנה לו מעכשיו הרי דעתו סומכת עליו.

<sup>51</sup> שאין כותבין אותם לשיעבוד אלא להעתיק ממנו שטרות אחרות ולא לנכות בו, זה איננו כן אלא כתוב כדי  
לנכות בו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

מטלטלי אגב מקרקעי דקנינא ודאנא עתיד למקני<sup>52</sup> דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי, וטורף אף ממטלטלים שקנה אחר שלוה ומכרם או נתנם, כשם שהוא טורף מהקרקעות.

ובזמן הזה אין גובים ממטלטלין משועבדים אפילו שעבד לו אגב קרקע<sup>53</sup>, משום תקנת השוק, שאם לא כן לא ירצה שום אדם לקנות מטלטלין אצל חבירו, וכתב בכנה"ג שאפילו תפס מוציאין מידו.

## ח. וליחוש דילמא דאיקני הוא

יכול לשעבד<sup>54</sup> נכסים שלא באו לעולם ואינם ברשותו<sup>55</sup>, שאם לוח וכתב בפירוש שמשעבד נכסים שיקנה, משתעבד ויכולים בע"ח לגבות מהם, ואינו

<sup>52</sup> בפרק מי שמת [דרף קנ"ז] [ע"ב]] מסקנת הגמרא דאפילו רבנן דפליגי אר"מ ואמרי דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, יכול לשעבד דבר שלא בא לעולם, ופירשו רשב"ם [שם ע"א ד"ה אלא כין] והניי [שם ע"ד ע"א מדפי הרי"ף] הטעם, דאלמדהו רבנן לשעבוד יותר מקנין כדי שלא תנעול דלת בפני לוויין, וע"ש מ"ש עוד. סמ"ע ס ב שו"ע ונו"כ ס א

<sup>53</sup> שו"ע ונו"כ ס א

<sup>54</sup> שו"ע ונו"כ קיב א

<sup>55</sup> ובקצה"ח שם סק"א כתב לבאר למה יכול לשעבד דשלב"ל, ומ"ש ממקנה דשלב"ל שאינו מועיל, והרי מצינו שישעבד גרע מקנין, ולכאורה אפשר לפרש דקנין בעי דעת מקנה וקונה, וכיון שלב"ל אינו בר קנין, אבל ישעבד חייל ממילא, ולמ"ד שעבודא דאורייתא חל אפילו לא שעבד בפירוש, ולכן גם בדשלב"ל יכול לשעבדן, אלא שמסוגית הגמרא משמע דעל נכסים שאינם ברשותו לא אמרינן שעבודא דאורייתא, ומשמע מדברי הרמב"ם דאף כשכתב דאקני אינו משתעבד מן התורה והביא בשם שו"ת מהרי"ט שהסביר דשאני שעבוד שחל על גופו שהוא בעולם, אבל כשהזוכה אינו בעולם אין כאן למי לזכות, ומשמע דס"ל דשעבוד חשיב כעין חיוב על גופו, ואי אפשר לומר כן, דבשלמא חיוב על גופו חל אפילו על דברים שאינם בעולם, משום דגופו נתחייב וכל מה שיש לו משועבד אפילו לא היה בעולם בשעת חיוב, אבל שעבוד אינו על גופו אלא על גוף הנכסים, שהרי גובה אף מנכסים שמכר, וע"כ כתב הקצה"ח שמדאורייתא אין חילוק בין שעבוד לקנין, והך שעבוד דאקני אינו אלא מדברי סופרים שלא תנעול דלת בפני לוויים, והיינו דוקא כשהלוה כבר נתחייב אלא שאין לו נכסים, תיקנו חז"ל שיגבה אפילו מנכסים שקנה אח"כ, אבל כשמתחייב לדבר שאינו בעולם שלא חל חיוב על גופו, לא שייך תקנה שישתעבד למי שאינו בעולם, ועי' טבעת החושן שם, ועי' מדברי הקצה"ח בסימן ס והבאתי דבריו בפרק יח הערה לה. ובסימן קטו סק"א כתב הקצה"ח שאינו יכול לשעבד דקל לפירותיו, דבשלמא כשמקנה לו דקל לפירותיו והדקל בעולם, הרי קנה גוף הדקל, ומדקל שלו צמחו הפירות, אבל גבי שעבוד אין לו בגוף הקרקע כלום, ואין בע"ח גובה משבח אלא מחמת השבח בדמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא, ואין השעבוד יכול לחול על הפירות שיוצאים ממנו, ועי"ש שהביא דברי המהרי"ט שאינו סובר כן, ועי' טבעת החושן שם, ועי' אורחות המשפטים ח"ג בהשמטות לכלל יורשים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

יכול לחזור אפילו קודם שבא לרשותו<sup>56</sup>, ויש אומרים<sup>57</sup> שקודם שבאו לרשותו יכול לחזור.

ודוקא<sup>58</sup> שפירש לו בפירוש, אבל אם לא כתב לו דאקנה, לא. וי"א<sup>59</sup> כיון דקיימא לן אחריות טעות סופר, הוא כל מה שראוי להשתעבד אמרינן ביה טעות סופר, ואפילו דאקנה נמי

## ט. המוכר שדה לחבירו שלא באחריות ... אפילו נמצאת

## שאינה שלו אינו חוזר עליו דא"ל להכי זביני לך שלא

## באחריות

התנה המוכר<sup>60</sup> בפירוש שאינו מקבל אחריות, תנאו קיים ולא מיבעיא שאם בא בע"ה וטרף ממנו שאינו חוזר על המוכר<sup>61</sup>, אלא אפילו נודע שהיא גזולה<sup>62</sup>.

<sup>56</sup> רמ"א שם בדיעה שניה

<sup>57</sup> רמ"א שם, והוא דעת הרשב"א דשעבוד לרבנן לא עדיף ממקנה לר"מ דס"ל אדם מקנה דשלב"ל, ומ"מ כל שלא בא לעולם יכול לחזור, והש"ך בסימן רט סק"ח הביא בשם הלבוש שהכריע כדעת הרשב"א, והש"ך דחה דבריו, ובסימן קיב סק"ב האריך להוכיח דלא קיי"ל כהרשב"א, ועיין בקצה"ח סק"ג והט"ז כתב שהעיקר כהחולקים על הרשב"א, דשעבוד עדיף מקנין, והתומים מסיק דהעיקר כהרשב"א, עיין שם.

<sup>58</sup> שו"ע ונו"כ שם

<sup>59</sup> רמ"א שם הש"ך האריך בזה להכריע כדעת הי"א ע"ש

<sup>60</sup> שו"ע ונו"כ רכה ה

<sup>61</sup> כתב הסמ"ע סק"א שאם פירש בשטר שמקבל עליו אחריות דנפשיה, הרי זה כפירש שאינו מקבל עליו אחריות דעלמא, וכתב הנה"מ שלפ"ז אם קיבל אחריות דבע"ה אינו מקבל אחריות דגזולה, והוא תמוה דכ"ש שאינו מרוצה לקנות בלי אחריות גזילה דהדרי גם פירי, והביא בשם הש"מ שתירץ דהא דאחריות ט"ס הוא משום דליקון בהימנותיה, אבל אם גזל ודאי דלא קפיד לקיים מקחו, וכתב הנה"מ שלפ"ז היינו דוקא כשהמוכר הוא הגזול, אבל אם המוכר קנה קרקע ולא ידע שהיא גזולה, גם זה בכלל אחריות ט"ס הוא, עיין שם. בשער משפט סימן רמא סק"ד דן אם יכול המוכר לטרוף ממי שמכר לו, שהרי לא הפסידו, והביא מדברי הרשב"א דמשמע דס"ל שיכול לטרוף אף על פי שאינו חייב כלפי הלוקח ממנו, מ"מ יש עליו תרעומת, עיין שם.

<sup>62</sup> הטעם, דיאמר המוכר, דלהכי התניתי עמך שאינני חייב באחריות, ואת סברת וקבלת עלך, ופלוגתא היא בגמרא [ב"ב מ"ד ע"ב] בזה וקיי"ל כמ"ד הכי. סמ"ע יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

